

Doniyor Kitobi — Bir Yuz Yetmish Beshinchi

Ulugʻlangan Masih: Doniyor va Vahiy kitobidagi bashoratli oʻxshashliklar

Jeff Pippenger

2024-04-05

Doniyor kitobining oʻninchi bobidagi Masih haqidagi vahiy, Yuhanno Vahiy kitobida koʻrgan ayni oʻsha vahiydir. Bu “marah” vahiy edi; u Masihning zohir boʻlishiga oid “mareh” vahiyni muannas ifodasidir. “Mareh” — ikki ming uch yuz yil haqidagi vahiy boʻlib, uning asosiy maʼnosi “zohir boʻlish”dir. Doniyor bilan Yuhanno koʻrgan Masihning “zohir boʻlishi”ning har ikkisi ham ulugʻlangan Masih haqidagi vahiylar edi.

Birinchi oyning yigirma toʻrtinchi kunida men buyuk daryo boʻyida, yaʼni Hiddekel boʻyida edim; shunda koʻzlarimni koʻtarib qaradim, va mana, zigʻir libos kiygan bir zot turar edi; uning bellari Ufazning nozik oltini bilan bogʻlangan edi. Uning badani ham zabarjadga oʻxshar, yuzi chaqmoqning koʻrinishiday, koʻzlari olov mashʼalalariday, qoʻllari va oyoqlari sayqallangan mis rangiday, va soʻzlarining ovozi olomonning ovoziday edi. Doniyor 10:4–6.

“mareh” soʻzi, yaʼni “koʻrinish” degani, ushbu parchada “chaqmoqning koʻrinishi” deb tarjima qilingan. Bu soʻz oʻninchi bobda toʻrt marta qoʻllanadi; ulardan ikki marta “vahiy”, ikki marta esa “koʻrinish” deb tarjima qilingan. U yana uch boshqa oʻrinda oʻzining ayol jinsidagi shaklida ishlatiladi. “marah” soʻzi “koʻrinish” vahiysining ayol jinsiga xos ifodasidir. U “oyna” deb taʼriflanadi va u koʻrilganda biror narsaning sodir boʻlishiga sabab boʻladigan “sababchi” ravishdir.

Sabab maʼnosini bildiruvchi ravish biror narsaning sodir boʻlishiga sabab boʻladigan yoki taʼsir hosil qiladigan sifatdan hosil qilinadi. Til va grammatikada u koʻpincha kimnidir yoki nimanidir biror harakatni bajarishga yoxud biror holatni boshdan kechirishga majbur etish gʻoyasini ifodalovchi feʼllar yoki konstruksiyalarga nisbatan qoʻllanadi.

Masalan, “She made him laugh” jumlasida “made” feʼli sabab nisbatidadir, chunki u ega (she) toʻldiruvchini (him) ish-harakatni (laughing) bajarishga sabab boʻlganini bildiradi.

“Men mashinamni taʼmirlattirdim.” (Bu gapda “men” ega boʻlib, mashinani taʼmirlash ishini boshqa birovga bajartirgan.)

“U talabalalarini imtihonga tayyorlanishga majbur qildi.” (Bu yerda “U” egasi oʻz talabalari imtihonga tayyorlanish amalini bajarishlariga sabab boʻldi.)

“U sochini oldirdi.” (Bu holda, “U” deb ifodalangan ega oʻz sochini kestirish ishini boshqa birovga bajartirgan.)

“Kompaniya binoni taʼmirdan chiqartirdi.” (Bu gapda kompaniya bino taʼmirini bajarish ishini boshqa birov orqali amalga oshirtirgani anglatiladi.)

“Biz bolalarni uy ishlariga yordam berishga jalb qilamiz.” (Bu yerda “Biz” ega bolalarni uy ishlariga yordam berish harakatida ishtirok etishga sabab bo‘lishni rejalashtirmoqda.) Ushbu misollarning har birida sabab nisbatini bildiruvchi fe‘llar (had, made, got, get) ega asosiy fe‘l (repaired, study, cut, renovated, help) orqali ifodalangan harakatni boshqa birovga bajartirishini ko‘rsatadi.

“mareh” — ya’ni zohir bo‘lish manzarasi — ayol jinsidagi zamonda “marah” shaklida ifodalanganda va “ko‘zgu” deb ta’riflanganda, ulug‘langan Masihning vahiysi bu vahiyni tomosha qiluvchilarda qayta aks etishini bildiradi. Doniyor Masihning “zohir bo‘lishi”ni chaqmoqdek ko‘rganida, bir toifa kishilar qo‘rquvdan qochib ketdi, ammo Doniyor uchun bu uning ichida mo‘jizaviy bir o‘zgarish hosil qildi.

Va men, Doniyor, vahiyni yolg‘iz o‘zim ko‘rdim; chunki men bilan birga bo‘lgan odamlar vahiyni ko‘rmadilar; ammo ularga buyuk bir titroq tushdiki, ular yashirinish uchun qochib ketdilar. Shunday qilib men yolg‘iz qoldim va bu buyuk vahiyni ko‘rdim; menda hech qanday quvvat qolmadi; chunki mening husnim ichimda chirishga aylandi, va men hech qanday quvvatni saqlab qola olmadim. Doniyor 10:7, 8.

Haqiqat ibroniy tilidagi “haqiqat” so‘zi bilan ifodalanadi; u ibroniy alifbosining birinchi, o‘n uchinchi va oxirgi harflaridan tashkil topgan. Masih uchun birinchi harf bilan oxirgi harf har doim bir xildir; chunki Alfa va Omega sifatida U har doim oxirni boshlanish bilan birga ifodalaydi. O‘rta, ya’ni o‘n uchinchi harf esa isyonni ifodalaydi. Doniyor shunday deydi: “Men, Doniyor, vahiya yolg‘iz o‘zim ko‘rdim”, ammo Doniyor bilan birga bo‘lgan, isyon ichida yashayotgan odamlar “vahiya ko‘rmadilar”. Shuning uchun Doniyor “yolg‘iz” “buyuk vahiyni” “ko‘rdi”. Boshida ham, oxirida ham Doniyor vahiya yolg‘iz ko‘rdi, va ikkinchi ishora qochib ketganlarning o‘z isyonlarini namoyon qilishlariga sabab bo‘ldi. Doniyor oxirgi kunlarda Uning siymosiga boqish jarayoni orqali Masihning siymosiga o‘zgartiriladigan Xudoning xalqini ifodalaydi. Biz “oina” vahiysiga boqmog‘imiz kerak.

“Biz Xudo haqida tirik tajriba orqali bilimga ega bo‘lishimiz kerak. Agar biz Egamizni tanishga intilib borsak, Uning zohir bo‘lishlari tong kabi tayyor ekanini bilamiz. Masih bizni Xudoning butun to‘liqligi bilan to‘lishga chorlaydi. Shunda biz nasroniy dinining mukammalligini chinakam namoyon eta olamiz. «Men beradigan suvdan kim ichsa», — deb e‘lon qiladi Najotkor, — «hech qachon chanqamaydi; Men unga beradigan suv esa unda abadiy hayotga otilib chiqadigan suv bulog‘i bo‘ladi». Masih bizning O‘zi bilan hamkor bo‘lishimizni istaydi. Qachonki biz o‘zlikdan bo‘shansak, U boshqalarga ulashishimiz uchun O‘z inoyatini bizga beradi. O‘zlaridan oltin moyni ikki oltin quvur orqali oqizib chiqaradigan ikki zaytun novdasi, albatta, poklangan idishlarni muhtoj bo‘lganlar uchun nur, taskin, umid va sevgi bilan ta‘minlaydi. Biz Xudoga uzilib-uzilib qilinadigan xizmatdan ko‘prog‘ini taqdim etishimiz kerak. Ammo biz buni faqat Isodan o‘rganib, Uning muloyimligi va yurak kamtarligini aziz tutgan holda qila olamiz. Kelinglar, o‘zimizni Xudoda yashiraylik. Unga ishonch bog‘laylik. Masihda sobit qolaylik. Shunda barchamiz «ochiq yuz bilan, go‘yo ko‘zguda Egamizning ulug‘vorligini tomosha qilib, o‘sha suratga ulug‘vorlikdan ulug‘vorlikka», — fe‘ldan fe‘lga, — o‘zgartirilamiz. Xudo sizdan ham, mendan ham imkonsiz narsalarni kutmaydi. Unga boqib, biz Uning suratiga o‘zgartirilishimiz mumkin.” Signs of the

Times, 1900-yil 25-aprel.

Doniyor kitobining o‘ninch va to‘qqizinchi boblarida Jabroil Doniyorga bashoratning tashqi va ichki vahiyalarining ta‘birini beradi, va o‘ninch bobning birinchi oyatida Doniyorning ilk bayonoti shuki, u “narsa” va “vahi” sifatida ifodalangan har ikkala vahiy ham tushungan edi. U bu tushunchaga aza tutib yurgan yigirma bir kunning oxirida erishdi. O‘sha yigirma bir kun bosh farishta Mixoilning kelishi bilan yakunlandi. Ikki yuz yigirma soni va ikki yuz yigirmaning o‘ndan biri, ya‘ni ushr bo‘lgan yigirma ikki soni, Ilohiyat bilan insoniyatning birikmasining timsolidir, va aynan yigirma ikkinchi kuni Doniyor Masihning siymosiga o‘zgartirildi.

Men lazzatli non yemadim, og‘zimga na go‘sh, na sharob oldim, shuningdek, uch to‘la hafta tugamaguncha umuman o‘zimni moylamadim. Birinchi oyning yigirma to‘rtinchi kunida esa, men Hiddekel deb ataladigan ulug‘ daryo bo‘yida edim. Shunda ko‘zlarimni ko‘tardim va qaradim, mana, zig‘ir libos kiygan, beliga Ufazning nafis oltini bog‘langan bir kishi bor edi. Doniyor 10:3–5.

Daniyor, Xudoning so‘nggi kunlardagi xalqini ifodalaydi; ular Xudoning bashoratli Kalomi orqali o‘zlarining tarqalib ketganini anglab yetgan, tarqalgan holati uchun qayg‘urayotgan va nur izlayotgan xalqdir. Ularning tarqalgan holati Hizqiyol kitobining o‘ttiz yettinchi bobida o‘lik, quruq suyaklar vodiysi sifatida tasvirlangan. Suyaklar o‘likdir va ular tarqalib ketgan, ammo ular Isroil xonadoni deb tan olinadi. So‘nggi kunlardagi Isroil xonadoni — bir yuz qirq to‘rt mingdir. Ular tarqalib ketgan, xuddi Daniyor Irmiyo va Musoning kitoblaridan anglab yetganidek. Hizqiyolda “o‘lik” ekanligi ularning o‘z holatini tan olganini bildiradi.

So‘ng u menga dedi: “Ey inson o‘g‘li, bu suyaklar butun Isroil xonadonidir. Mana, ular aytadilar: ‘Suyaklarimiz qurib ketdi, umidimiz yo‘qoldi, biz o‘z qismlarimizdan uzilib qoldik.’” Hizqiyol 37:11.

Suyaklar bo‘lgan Isroil xonadoni o‘zlari haqida: “qismlarimizdan uzib tashlandik”, deb e‘lon qiladi. Ular o‘zlarining tarqalgan holatini anglab yetdilar. Oxirgi kunlardagi Isroil xonadoni o‘n bokira haqidagi masalni aynan harfigacha bajo keltiradi; Millerchilar tarixida esa o‘zlarining qismlaridan uzib tashlanganini anglab yetishning bajo bo‘lishi, oqil bokiralar o‘zlarining kechikish vaqtida ekanliklarini, shuningdek, kechikish vaqti masalning muayyan bir davri ekanini tushunib yetgan paytda aniqlanadi. Hizqiyoldagi o‘zlarining tarqalgan holatini anglaydiganlar — birinchi umidsizlikdan keyin kechikish vaqtida ekanliklarini anglaganlardir.

Doniyorning yigirma bir kun davom etgan motami orqali ham Hizqiyolning suyaklari, ham o‘n bokira haqidagi masaldagi donolar ifodalanadi. Yigirma bir kundan so‘ng, yigirma ikkinchi kuni Mikoil pastga tushdi va Doniyorga ulug‘langan Masihning vahiyi berildi; bu vahiy Doniorni Masihning suratiga o‘zgartirdi. Dono bokiralar ham, o‘lik suyaklar ham ko‘zgu vahiyi orqali amalga oshadigan bu o‘zgarishdan o‘tishlari kerak.

Doniyor, Hizqiyoning quruq suyaklari va Milleritlar tarixidagi dono bokiralar — bularning barchasi Vahiy kitobining o‘n birinchi bobida o‘ldirilgan ikki guvoh bilan uyg‘unlashadi. Muso va Ilyos o‘ldirilgan edilar, ammo ular uch yarim ramziy kunning oxirida tiriltirilishlari kerak edi. Yahudo kitobida bayon qilinganidek, Muso Mikoyil tomonidan tiriltirilgan edi.

Lekin bosh farishta Mikoil, Musoning jasadi haqida iblis bilan bahslashib tortishganida, unga qarshi haqoratli ayblov keltirishga jur'at etmadi, balki: "Egamiz seni koyisin", dedi. Yahudo 1:9.

Doniyor kitobining o'ninchi bobida Doniyor yigirma bir kunlik aza-motamdan so'ng Mikoil pastga tushganida ko'zgudagi vahiy-ni qabul qiladi. O'liklarni tiriltiradigan ovoz — Mikoilning ovozidir.

Chunki Rabbiyning O'zi amrli nido bilan, bosh farishtaning ovozi bilan va Xudoning karnayi bilan osmondan tushadi; va Masihda o'lganlar birinchi bo'lib tiriladilar. 1 Salonikaliklarga 4:16.

Doniyor kitobining o'ninchi bobi uchinchi farishtaning Laodikiya harakatidan uchinchi farishtaning Filadelfiya harakatiga o'tishini ko'rsatadi. U Vahiy kitobining o'n birinchi bobidagi ikki guvohga, Hizqiyo kitobining o'ttiz yettinchi bobidagi quruq suyaklarga, o'nta bokira haqidagi masaldagi dono bokiralarga va bu masalni bajo keltirgan Millerchilarga muvofiq keladi. Jabroil ulkan ko'zgu haqidagi vahiyga ta'bir berdi, shu bilan birga to'qqizinchi bobda boshlagan ta'bir ishini yakunladi. Ta'bir Jabroil tomonidan o'n birinchi bobda uchraydigan, aslida esa o'n ikkinchi bobning dastlabki uch oyatigacha davom etadigan bashoratli tarixni ko'rsatib berish orqali amalga oshirildi. So'ng o'n ikkinchi bobning to'rtinchi oyatida Doniyorga o'z kitobini muhrlab qo'yish buyuriladi.

Doniyor kitobining o'ninchi bobida, "satrma-satr" tamoyiliga ko'ra, Doniyor Xudoning oxirgi kunlardagi xalqini ifodalaydi; bu xalq, shuningdek, Doniyor kitobining ikkinchi bobida ham o'lim tahdidi ostida bo'lsa-da, Navuxadnazar ko'rgan va maxfiy bo'lgan hayvonlar timsolidagi surat orqali ifodalangan tashqi bashoratiy xabarni tushunishga astoydil intilayotgan xalq sifatida tasvirlangan. U, shuningdek, ikki ming uch yuz kun orqali ifodalangan ichki bashoratiy xabar haqidagi vahyni tushunishga ham intilmoqda. O'ninchi bobdagi yigirma bir ramziy motam kundan so'ng, u nihoyat har ikkala vahyni ham tushungan holda tasvirlanadi. Uning bu tushunchaga erishishi bosh farishta pastga tushganda va u uch marta teginilganda amalga oshadi.

Uning Mixoil bilan bo'lgan tajribasi, faqat o'zi ko'radigan Mixoil haqidagi vahiy uni bashoratning ham ichki, ham tashqi vahiyalarining to'liq ta'birini qabul qilishga tayyorlaydi. Bu tajriba, Hizqiyolning o'ttiz yettinchi bobi, Vahiyning o'n birinchi bobi va Ishayoning oltinchi bobi bilan birgalikda olinganda, juda batafsil tarzda, satrma-satr bayon etilgan. O'n birinchi bobda Jabroil ikki vahyni birlashtiradigan oyat o'ninchi oyatdir, chunki u yerda shimol shohi qal'aga qadar boradi, ammo undan nariga o'tmaydi. Qal'a — Ishayo yettinchi bobda ta'riflaganidek — o'sha oyatdagi xalq, yoki poytaxt, yoki Misr shohidir.

Chunki Suriyaning boshi — Damashq, Damashqning boshi esa — Resin; va oltmish besh yil ichida Efrayim xalq bo'lmaydigan darajada sindirilur. Efrayimning boshi — Samariya, Samariyaning boshi esa — Remaliyaxning o'g'lidir. Agar sizlar ishonmasangizlar, albatta mustahkam turmaysizlar. Ishayo 7:8, 9.

Doniyor kitobining o'n birinchi bobidagi o'ninchi oyatda shimol shohi Misr chegarasigacha chiqib keladi va oyat buni Misrning (janub shohining) "qal'asi" deb belgilaydi. O'ninchi oyat 1989-yilni ifodalayotgani ko'rsatilishi mumkin; o'sha paytda Sovet Ittifoqi papalik va uning vakil lashkari —

Amerika Qo'shma Shtatlari tomonidan supurib tashlangan edi. Bu uchta vakillik urushining birinchisi edi; ular oxir-oqibat uchinchi vakillik urushida (Paniumda) Uchinchi jahon urushiga aylanadi. Ikkinchi vakillik urushi o'n birinchi va o'n ikkinchi oyatlar bilan ifodalangan bo'lib, hozir Ukrainada yuz bermoqda; u yerda Rossiya janub shohini ifodalayapti, xuddi 1989-yildagi mag'lubiyatida Sovet Ittifoqi janub shohini ifodalaganidek.

O'tmishda men ushbu uchta vositachi urush bilan jahon urushlari o'rtasidagi farqni ko'rsatish uchun "sovuq urush" iborasidan foydalanganman. Ukrainada aslida haqiqiy urush ketmoqda, shuning uchun bu, aslida, sovuq urush emas, biroq bu papalik va uning ittifoqchilari bilan Rossiya o'rtasidagi bir vositachi urushdir. Ammo uchinchi jahon urushi bo'lishi kerak, unda deyarli har bir millat nishon deb hisoblanadi.

"Qaniydi, Xudoning xalqi hozir deyarli butparastlikka berilib ketgan minglab shaharlarning yaqinlashib kelayotgan halokatini his eta olganida!..."

"Gunoh deyarli o'z chegarasiga yetdi. Dunyo sarosimaga to'lgan, va tez orada insonlar ustiga buyuk bir dahshat keladi. Oxirat nihoyatda yaqin. Biz, haqiqatni biladiganlar, yaqinda dunyo ustiga bosib keladigan va uni butunlay kutilmagan holda qamrab oladigan hodisaga tayyorlanayotgan bo'lishimiz kerak." Review and Herald, September 10, 1903.

O'n birinchi va o'n ikkinchi oyatlarda janub shohi bo'lgan Rossiya Ukrainadagi urush harakatlarini boshqarayotgan va natsistlar rejimi bilan ifodalangan papalikning vakil qo'shinini, shuningdek papalikning avvalgi vakil qo'shini bo'lgan Amerika Qo'shma Shtatlari tomonidan qo'llab-quvvatlanayotgan o'sha qo'shinni mag'lub etadi. Ikkinchi jahon urushida Kommunistik Rossiyaga qarshi shimol shohi bo'lgan papalikning vakil qo'shini Germaniyaning natsistlar rejimi edi, va o'sha vakil qo'shini mag'lub bo'ldi; xuddi shuningdek, yaqin kelajakda u Ukrainada yana mag'lub bo'ladi.

Uchinchi vositachi urush o'n uchinchi oyatdan o'n beshinchi oyatgacha bo'lgan oyatlarda ifodalangan bo'lib, qadimgi tarixda Panium jangi orqali amalga oshgan. Uchinchi vositachi urush papalikning vositachi qo'shini bo'lgan Amerika Qo'shma Shtatlari tomonidan olib boriladi va shimol shohi o'sha jangda ateizm ustidan, xuddi birinchi vositachi urushda (sovuq urushda) bo'lgani kabi, g'alaba qozonadi. Birinchi va uchinchi vositachi urushda shimol shohi — papalik — janub shohini (Sovet Ittifoqini) mag'lub etadi, so'ngra esa Birlashgan Millatlar Tashkilotini mag'lub etadi. Bu ikki jangdagi uning vositachi qo'shini Amerika Qo'shma Shtatlari bo'lgan va yana ham shunday bo'ladi.

Tramp sakkizinchi prezident sifatida qayta saylanadi, ya'ni 1989-yilda birinchi vositaviy urush (sovuq urush) nihoyasiga yetganidan beri — bu uchinchi farishtaning islohot harakati uchun oxirzamon davri edi — Amerika Qo'shma Shtatlarida hukmronlik qilgan yetti prezidentdan biri sifatida. Tramp yer hayvonidagi Respublikachi shoxni ifodalaydi va u 2020-yilda "woke" ateizmi hayvoni qo'lidan halokatli yara oldi; bu Vahiy kitobining o'n birinchi bobidagi ikki guvohning ko'chada o'ldirilishi bajo bo'lishi edi.

Future for America ayni tarix davomida haqiqiy protestant shoxini ifodalaydi va 2020 yilda Future for America “woke” ateizmi mahluqi qo‘lidan halokatli yara oldi. 2023 yilda, 2001 yildan yigirma ikki yil o‘tib, Mixoil yaqin orada keladigan Yakshanba qonuni vaqtida bayroq sifatida ko‘tariladigan qudratli lashkarni tiriltirishni ifodalovchi Hizqiyol, Yuhanno, Doniyor va Ishayo ko‘rsatgan jarayonni boshlash uchun tushib keldi.

1856-yilda Filadelfiyadagi Milleriylar harakati Laodikiya Milleriylar harakatiga o‘tdi va aynan o‘sha yerda ham, o‘sha paytda ham “yetti vaqt” haqidagi ortib borgan bilimni rad etdi, so‘ngra 1863-yilda o‘z isyonini to‘liq yakunladi. Milleriylar Filadelfiya deb ifodalangan oltinchi jamoat holatidan yettinchi jamoatning tajribasiga o‘tdilar, va o‘sha burilish nuqtasi 2023-yil tarixiga mos keladi; o‘sha paytda Future for America‘ning Laodikiya harakati yettinchi jamoatning tajribasidan Filadelfiya deb ifodalangan oltinchi jamoatning tajribasiga qaytadi. Ushbu payg‘ambarlik tatbiqida haqiqiy protestant shoxi ham, Respublikachilar shoxi kabi, yettitasidan bo‘lgan sakkizinchisiga aylanadi.

Ukraina urushining ikkinchi proksi urush ekanini anglashning kaliti o‘ninchi oyatdagi va yettinchi oyatdagi “qal’a”dir. Yettinchi oyatda esa, papalikning 1798-yilda o‘limli yarasini olishini ifodalagan holda, janub shohi shimol shohining “qal’a”siga kirdi; bu Napoleonning generali Vatikan ichkarisiga kirib, papani asir olishi orqali amalga oshdi. Janub shohi qal’aga kirgan edi. O‘ninchi oyatda esa shimol shohi, papalikni va uning proksi qo‘shini bo‘lmish Amerika Qo‘shma Shtatlarini ifodalagan holda, Sovet Ittifoqining tuzilmasini supurib tashladi, biroq “qal’a”ni tik turgan holda qoldirdi. “Qal’a” bosh, poytaxt edi — u Rossiya edi.

Ammo “bosh”, ya’ni qal’a, faqat Ishayo kitobining yettinchi bobi, yettinchi va sakkizinchi oyatlari qo‘llanilgandagina ikki yoki uch guvoh asosida mustahkamlanishi mumkin. Ishayo 7-bob, 8 va 9-oyatlar, 1856-yilda nashr etilgan Hiram Edsonning “yetti zamon” haqidagi maqolalar turkumining asosiy tayanch nuqtasi edi. Hozirgi Ukraina urushida Rossiya ustun kelayotgan qal’a ekanini belgilab beradigan o‘sha ikki oyat, Isroilning shimoliy va janubiy shohliklariga qarshi bo‘lgan har ikkala “yetti zamon”ning boshlanish nuqtasini ham belgilab beradi. O‘n birinchi bobning o‘ninchi oyati tashqi vahiy-ni ko‘rsatadi; White opa-singilning ta’lim berishicha, u shohliklarning ko‘tarilishi va qulashiga asoslanadi.

“Doniyor va Vahiy kitoblarida ayon qilinganidek, xalqlarning yuksalishi va qulashi misolida biz shuni o‘rganishimiz kerakki, faqat tashqi va dunyoviy ulug‘vorlik naqadar behudadir. Bobil, o‘zining barcha qudrati va hashamati bilan — dunyomiz o‘shandan buyon unga tengini hech qachon ko‘rmagan qudrat va hashamat bilan, o‘sha davr odamlari nazarida shu qadar mustahkam va bardavom bo‘lib ko‘ringan bo‘lsa-da, — naqadar butunlay yo‘q bo‘lib ketdi! “Dashtning guli” kabi, u nobud bo‘ldi. Yoqub 1:10. Midiya-Fors saltanati ham, Yunoniston va Rim saltanatlari ham shunday nobud bo‘ldi. Xuddi shuningdek, poydevori Xudo bo‘lmagan hamma narsa ham halok bo‘ladi. Faqat Uning maqsadi bilan chambarchas bog‘langan va Uning fe‘l-atvorini ifoda etadigan narsagina bardosh bera oladi. Bizning dunyomiz biladigan yagona sobit narsalar — Uning tamoyillaridir.” Payg‘ambarlar va Shohlar, 548.

Uch vakillik urushi “Daniel va Vahiy kitoblarida ravshan qilib ko‘rsatilgan”, va bu haqiqatning kaliti Danielning o‘n birinchi bobidagi o‘ninchi oyatdagi “qal’a”dir. Ammo o‘ninchi oyat ichki

vahiyini ham qamrab oladi, chunki har ikkala “yetti zamon”ning boshlanish nuqtasi Ishayo kitobining yettinchi bobi sakkizinchi va to‘qqizinchi oyatlarida ham ko‘rsatib berilgan. Tashqi va ichkini bir-biridan ajratib bo‘lmaydi, hamda ikki ming besh yuz yigirma yillik bu ikki davr, birlashtirilganda bir yuz qirq to‘rt mingning muhrlanishini ifodalovchi Hizqiyolning ikki tayog‘idir; bu esa Ilohiylik bilan insoniylikning birikishidir.

Doniyorning sababiy “marah” vahiyidagi tajribasi Mixail pastga tushib, O‘zining oxirgi kunlardagi xalqini tiriltiradigan bashorat chizig‘ini ifodalaydi. O‘sha tirilish Masih O‘zining Ilohiyatini O‘zining oxirgi kunlardagi xalqining insoniyati bilan birlashtirish uchun amalga oshiradigan bosqichlarni ifodalaydi. Bu Ilohiy ongning insoniy ong bilan qo‘shilishi orqali amalga oshiriladi, toki ular bir ongga ega bo‘lsinlar; va bu taxt xonasida, Eng Muqaddas Joyda amalga oshiriladi, ya‘ni White opa jonning “qal’asi” (“fortress”) deb ta’riflaydigan “istehkom”dir.

Taxt xonasida Xudoning oxirgi kunlardagi xalqi Masihning ongini qabul qiladi va shundan so‘ng samoviy joylarda Masih bilan birga o‘tqaziladi. Masih o‘tirgan samoviy joy — bu qal’a yoki ma’badning boshi hisoblanadi. Badan-ma’badning quyi tabiati bor, bu tana, ya‘ni jismdir. Unda yana oliy tabiat ham bor, bu esa ongidir. Doniyor kitobining o‘n birinchi bobi o‘ninchi oyatida tashqi vahiyning qal’asini belgilaydigan kalit ichki vahiyning qal’asini ham belgilaydi va shu orqali Respublikachilik hamda Protestantizm shoxlari yirtqichning surati (Respublikachilik) yoki Xudoning surati (haqiqiy Protestantizm)ga o‘tadigan tarixni aniqlab beradi. Shundan keyin ikkala shox ham yettovdan bo‘lgan sakkizinchiga aylanadi.

Shunday qilib, Protestantizmning haqiqiy shoxi — Hizqiyolning qudratli lashkari bo‘lgan Filadelfiya shoxi va avval Amerika Qo‘shma Shtatlarida, so‘ngra esa dunyoda yirtqichning tasviriga qarshi olib borilayotgan urushda ko‘tarilgan Ishayoning bayrog‘idir. Doniyor 11-bob, 10-oyat, muqaddas tarixda tayoqlarning qo‘shilishi boshlanadigan nuqtani belgilab beradi. Ukraina urushi 2014-yilda boshlangan edi, ammo Rossiya Ukrainaga bostirib kirishni faqat 2022-yilda boshladi. 2023-yilda, 2001-yildan keyin yigirma ikki yil o‘tib, Mikoil 2020-yilda o‘n bokira haqidagi masalning bajo bo‘lishida birinchi umidsizlikni boshdan kechirganlarni tiriltirish ishini boshladi. U avval hozir sahroda nido qilayotgan bir “ovoz”ni ko‘tardi. 2023-yil iyulida o‘sha ovoz nido qila boshladi va u 1989-yilda uchinchi farishtaning islohot harakati boshida ko‘tarilgan ayni o‘sha ovoz edi, chunki Iso har doim oxirni boshlanish orqali tasvirlaydi.

Sahroda faryod qilayotgan “ovoz” Vahiy kitobining birinchi bobini taqdim etish orqali jaranglay boshladi; bu yerda ilohiyot bilan insoniyatning birikmasi Iso Masihning Vahiysi sifatida tasvirlanadi, ya‘ni sinov muddati yopilishidan sal oldin ochib beriladigan vahiy sifatida. Doniyor o‘ninchi bobda, “sababchi” vahiy orqali, o‘sha vahiyini boshdan kechirdi. Vahiyning dastlabki oyatlarida ilohiyot bilan insoniyatning birikmasi, ilk bor tilga olish qoidasi asosida, eng muhim haqiqatni ifodalaydi. Ilohiyot bilan insoniyatning birikmasi, ya‘ni bir yuz qirq to‘rt ming kishining muhrlanishi, Xudoning Kalomi orqali amalga oshiriladi. O‘sha Kalom Otadan O‘g‘ilga beriladi; O‘g‘il uni O‘z farishtasiga beradi, u esa so‘ngra xabarni insoniy vakilga yetkazadi. Dastlabki ikki bosqich ilohiyot bilan ifodalanadi. Bu ikki bosqichning o‘ziga xos jihati shundaki, ilohiyotning ikkinchi bosqichi barcha narsani yaratgan Ilohiyotni ifodalaydi. Keyingi ikki bosqich esa Xudoning mavjudotlari bilan ifodalanadi. Birinchi bosqich gunohga qulamagan farishtadir, Xudo

yaratganining ikkinchi namoyoni esa o‘z turiga ko‘ra qayta yaratish qudrati berilgan zot edi. Insoniyatni ifodalovchi o‘sha to‘rtinchi bosqich keyin xabarni olib, uni jamoatlarga yuborishi kerak edi, toki jamoatlar unda yozilgan narsalarni “o‘qib eshitsinlar”.

Biz bu tadqiqotni keyingi maqolada davom ettiramiz.

Iso Masihning Vahiysi — Xudo Uni O‘z qullariga tez orada yuz berishi kerak bo‘lgan voqealarni ko‘rsatish uchun Unga berdi; va Uni farishtasi orqali O‘z quli Yuhannoga yuborib ayon qildi. Yuhanno Xudoning kalomi haqida, Iso Masihning shahodati haqida va o‘zi ko‘rgan barcha narsalar haqida guvohlik berdi. Ushbu bashoratning so‘zlarini o‘qiydigan hamda uni eshitib, unda yozilganlarga rioya qiladiganlar baxtlidirlar; chunki vaqt yaqindir. Yuhannodan Osiyodagi yetti jamoatga: hozir bor, ilgari bo‘lgan va kelajakda keladigan Zotdan; Uning taxti oldidagi yetti Ruhdan; hamda ishonchli Shohid, o‘liklardan birinchi tug‘ilgan va yer yuzidagi podshohlarning Hokimi bo‘lgan Iso Masihdan sizlarga inoyat va tinchlik bo‘lsin. Bizni sevgan, O‘z qoni bilan bizni gunohlarimizdan poklagan, hamda bizni Xudoga va O‘z Otasiga shohlar va ruhoniylar qilgan Zotga abadulabad shon-shuhrat va saltanat bo‘lsin. Omin. Mana, U bulutlar bilan kelmoqda; va Uni har bir ko‘z ko‘radi, hatto Uni nayza bilan teshib o‘tganlar ham; va yer yuzidagi barcha qabilalar U sababli fig‘on qiladilar. Ha, omin. Egamiz shunday deydi: “Men Alfa va Omega, boshi va oxiriman”, — hozir bor, ilgari bo‘lgan va kelajakda keladigan, Qodir Zot. Men, Yuhanno, sizlarning birodaringiz va Iso Masihdagi musibatda, shohlikda hamda sabr-toqatda sizlar bilan sherik bo‘lgan kishi, Xudoning kalomi va Iso Masihning shahodati uchun Patmos deb ataladigan orolda edim. Rabbimiz kunida Ruhda edim va orqamdan karnay sadodek baland bir ovozni eshitdim. U shunday der edi: “Men Alfa va Omega, birinchi va oxirgiyman”; va: “Ko‘rayotganingni kitobga yozgin va uni Osiyodagi yetti jamoatga yuborin: Efesga, Smirnaga, Pergamga, Tiyyatiraga, Sardisga, Filadelfiyaga va Laodikeyaga”. Vahiy 1:1–11.